

AKASZTÓ POSTA TÖRTÉNETE

Előzmények, településtörténet

Akasztó település őse az Árpád-korban keletkezett. Ezt a nevet a község a helyi hagyomány szerint azért kapta, mert a rossz utakon olyan kerékakasztó sár volt, hogy az utazók megakadtak, nem tudták útjukat folytatni. Más feltételezés szerint a falu egykori földesúrnak pallosjogáról kapta a nevét. (A pallosjoggal rendelkező földesúrnak joga volt büntetőügyekben ítéletet mondani és akár halálbüntetést is kiszabni, ami a nemeseknél lefejezést, a nem nemeseknél akasztást jelentett.) A földesurak pallosjogát akasztófa jelezte a birtok határán. Akasztó község neve a 13. századi oklevelekben Akazthow, illetve Okoztou formában olvasható.

A község századokon át királyi birtok volt. A török hódoltság idején teljesen elpusztult. 1719 körül népesült be újra, jórészt felvidéki szlovák telepeseikkel, akik a 18. század végére „elmagyarosodtak”. A községhez tartozó Pusztaszentimre 1919-ben Soltszentimre néven önálló községgé alakult.

1930-ban Akasztó már nagyközség volt. Területéhez tartoztak a következő puszták: Ács, Ökördi, Alsódöbrögecz és Felsődöbrögecz majorok. A faluhoz legközelebbi vasútállomás Csengődön és Kiskőrösön volt (6, illetve 10 km távolságra). Posta helyben van, távirda Csengődön – írta a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye településeit, s azon belül Akasztó nagyközséget ismertető kézikönyv 1930-ban. Ekkor Akasztó 857 házat és 4200 római katolikus vallású lakost számlált.

Postautak kiépülése a Duna-Tisza között

Postaút létesítéséhez megfelelő közlekedési adottságok, jól járható utak szükségesek. A Kiskunság e tekintetben évszázadokig kedvezőtlen helyzetben volt.

A török hódoltság előtt, majd pedig annak másfél évszázada alatt sehol nem volt állandó, rendszeres postajárat a Duna-Tisza között. A török szultán küldöncei a vízjárta, nádas, mocsaras, buckás, olykor életveszélyes vidéken át Szegedről Budára nem merték személyesen hozni-vinni a porta hivatalos leveleit. Kedvezmények fejében inkább a szegedi mészáros céhre bízták azokat. A szegedi marhakereskedők jól ismerték a két nagy folyó közti terepet, így a „mészárosposta” biztonsággal továbbította a törökök leveleit (és ha igény volt rá, a lakosság üzeneteit, küldeményeit is).

Eközben a Habsburgok által uralt nyugati országokban 1526-tól már állandó levélposta járt Bécs és Pozsony között. Ez volt Magyarország első rendszeres postajárata, amit több felvidéki postaút megnyitása követett.

Postaút a Duna-Tisza között csak a törökök kiszorítása és a Habsburg hatalom visszatérése után létesült. A terület felszabadítása 1687-ben fejeződött be. Kilenc évvel később, 1696-ban I. Lipót császár parancsára nyílt meg Buda–Kecskemét–Félegyháza–Szeged között a Duna-Tisza között az első – és újabb 90 évig egyetlen – postaút.

A Kiskunság középső és nyugati részének települései még közel száz évig postaútvonal nélkül éltek napjaikat. Halasnak például sokáig Buda volt az „utolsó postája”, vagyis a Halasra cím-

zett levelek Budán várták, hogy értük jöjjön valaki. A Jászkun kerületek hatósága hetente egyszer indított lovas postát a városok és nagyobb települések érintésével.

Tény, hogy ezen a vidéken igen komoly erőfeszítést igényelt volna állandó útvonalak kitűzése, télen-nyáron járhatóvá tétele, lóváltó-állomások és postamesterségek felállítása.

Útvonalak léteztek ugyan, de még a Buda–Kecskemét–Szeged postaút is csak egyszerű földút volt, ami esős időben sok helyen járhatatlanná vált. A postakocsi, hogy tovább tudjon haladni, sokszor kénytelen volt az út helyett a mezőn közlekedni, kerülőket tenni. A Kiskunságban a kiáradó folyók, a mocsaras, ingoványos talaj vagy éppen a vándorló homokbuckák nehezítették a közlekedést. Erről tanúskodik a következő leírás, ami az 1780-as évek első feléből származik:

„Szabadszállásról Kecskemétre az országút a mocsáron át vezet. A falunál lévő töltések rossz idő esetén állandóan javításra szorulnak az út, rajta lévő híddal egyetemben. Az út a homokbuckákon keresztül nagyon fáradságos. [...] Az országút maradék szakasza, mint ezen a vidéken általában, nagyon jó száraz időben és nagyon rossz esős időben.”

Eközben az osztrák fennhatóság alatt lévő, kedvezőbb útviszonyokkal rendelkező nyugati és északi országrészben 1752-től már nemcsak levélposta-járatok, hanem menetrend szerint induló személyszállító delizsánszok is közlekedtek utasokkal és csomagokkal. 1780 körül a posta már pénzküldeményeket és hírlapokat is szállított. A Buda–Kecskemét–Szeged–Temesvár postajárat már hetenként kétszer közlekedett.

A Kiskunságot középtájon, észak-déli irányban átszelő postaút végül II. József rendeletére nyílt meg Buda és Zimony között 1788-ban. Az útvonal Budáról kiindulva, Soroksár, Laczháza, Kun Szent Miklós, Szabad Szállás, Izsák, Vadkert, Halas, Mélykút, Szabadka, Pétervárad érintésével érte el Zimont. Ez az út először csak hadi célokat szolgált. Azért állították fel, hogy rövidebb idő alatt térhessenek vissza Bécsbe azok a dunai hajósok, akik a délvidéken a törökök ellen háborút viselő hadsereg utánpótlását szállították. Kezdetben hetenként egyszer járt személyszállító delizsánsz ezen az útvonalon. Természetesen ehhez az útba eső nagyobb településeken lóváltó-állomásokra volt szükség, és postamesterségek is nyíltak. A postát 1789-től már a lakosság is igénybe vehette.

Akasztót ez a postaút nem érintette. Viszont elérhető közelségbe került hozzá az 1789-ben megnyitott szabadszállási postamesterség, ahonnan a környék településeire – így Akasztóra is – sokkal könnyebben eljuthattak a küldemények, mintha Budára kellett volna értük menni. A postai feladás úgyszintén könnyebb lett. Dokumentumot nem találtunk rá, de nagyon valószínű, hogy Buda helyett ekkortól Szabadszállás lett Fülöpszállás úgynevezett „utolsó postája”, aminek feladatai közé tartozott a környékbeli kisebb településekre szóló levelek eljuttatása, és az onnan küldendők felvétele.

Burkolt országutat a Duna-Tisza közén egészen az 1890-es évekig nem építettek. A vidék postaútjainak „minőségét” jól érzékelteti Jókai Mór egyik levelének részlete, amit 1853-ban tett alföldi utazásáról írt, amikor gyorskocsival igyekezett elérni úti célját:

„[...]gyorsszekér – érts magadnak egy gyékényes társzekeret, melyet kilenc ló húz, s mely mellett öt-hat ember ballag; – ezen emberek az utazók, kiket a gyorsszekér visz, s kik közül a férfiaknak megengedtetik ott, ahol igen nagy sár van, kiszállhatni a szekérből, s gyalog előre mehetni. [...] Az egész úton nem találtunk más szekeret, mint a szembejövő gyorskocsit, s egy gyapjuszállító szekeret a vízbe fordulva. — Mit csinálnak itt kentek? — kérdé kalauzunk a szekerestől. — Nem látja kend, hogy rákot fogunk? — felelte az egyik. Magyar ember még a bajban sem veszti el a humorát. [...]”

Betyárvilág, postarablások

A postaforgalom növekedése, különösen a pénzszállítás viszont magára vonta az alföldi betyárok és rablók figyelmét. Elszaporodtak a postarablások. Ezért 1820-tól a postai értékek megvédésére elrendelték, hogy a postakocsikat fegyveres őrök kísérik.

A postarablások leginkább az 1860-as években szaporodtak el a Dél-Alföldön. Ahol vasútvonal nyílt, ott a posta felhasználta azt a távolsági postaanyag szállítására, hiszen a vasút nemcsak biztonságosabb volt, mint a könnyen megtámadható lovas kocsik, hanem gyorsabb is. Igaz, a betyárok és a rablók nemcsak a lovas postakocsikat, de olykor még a postavonatot is megpróbálták kirabolni.

Akasztó környékén is történt postarablás az 1860-as az években. A Kiskunhalasi Értesítő írta meg 1929-ben, hogy a fülöpszállás-kerekegyházi új út földmunkálatai közben hét ember csontvázára bukkantak az árkot ásó utépítők. Rögtön találgatások indultak arról, hogyan került az a hét ember az út árkába. Az út régóta közlekedési útjuk volt a Kecskemét felé igyekvő szabadszállásiaknak, de Akasztóról is erre jártak Kecskemétre. Ezen haladtak a postajáratok is, amelyek már pénz- és személyszállítást is bonyolítottak. 1929-ben éltek még olyan öregek, akik emlékeztek azokra az időkre, amikor Bogár Imre betyárjai a balázi buckák közt az 1860-as években elfogtak egy postakocsit, aminek hajtóját, utasait, fegyveres kísérőit lemészárolták, a kocsit pedig kifosztották. Ennek a rablótámadásnak az áldozatait, pontosabban az áldozatok csontjait találták meg 1929-ben az utépítők a Balázs pusztá területén utépítés közben.

Erre a történetre egy korábbi újságban is ráakadtunk. 1897-ben a Vadász és Verseny Lap munkatársa gyűjtött adatokat, visszaemlékezéseket Szabadszálláson és környékén a Bogár-féle betyárbandáról és a postarablásokról. A lap 1897. december 23-i számában megjelent írásában a szerző 1862-re datálja Bogár Imre betyár csapatának postakocsi elleni támadását, amiről egyebek közt a következőket írja:

„[...] a Kolontó körül heves puskatüzélést nyeltek el a nádasok, s másnap híre járt, hogy az Izsákról Kecskemétre menő kariol-póstát kirabolták, a kísérő három lovaskatonát lelőtték és tízezer forintot elraboltak a Bogarak!”

A tűzpárbajban a lovaskatonák golyójától négy betyár súlyosan megsebesült, köztük a bandavezér Bogár Imre és a két fia is, akik elmenekültek ugyan a zsákmányolt pénzzel, de nem jutottak messzire: az Akasztóhoz közeli Pusztaszentimre (a mai Soltszentimre) határában mindhárman a homokbuckák közt lelték halálukat a mellkasukat ért lövések miatt. A negyedik sebesült betyár túlélte: a vállába fűrődött golyót a szabadszállási orvossal távolították el.

Az izsáki postakocsi kirablása nem egyedi eset volt a Duna-Tisza közén. 1864 áprilisában a kalocsai, 1865. szeptember 19-én ismét a Kecskemét-Kalocsa között járó, 1868-ban újra az izsáki és az ágasegyházi pusztán közlekedő pénzes postajáratot rabolták ki, újabb gyilkosságok árán. Rózsa Sándor bandája pedig 1868-ban Kistelek közelében felszedte a síneket, úgy kényszerítette megállásra a vonatot, bár a betyárokat a vonatot védő katonák golyózápora megfutamította. 1868-ban be is szüntették a pénzszállítást Szeged–Kecskemét–Kalocsa között, mert ezen a vonalon rövid idő alatt 9 postarablást követtek el.

Postamesterség Akasztón (1869-1887)

1867-ben – a kiegyezés évében – a magyarországi postahálózat kivált az osztrák császári postából, és Magyar Királyi Posta néven önálló nemzeti szolgáltatóvá alakult. Ettől kezdve magyar földön a posta hivatalos nyelve német helyett magyar lett, az osztrák császári jelképeket pedig magyar címerre és nemzeti színekre cserélték.

Az ezt követő években sok új postát nyitottak a magyar királyság területén, 1869-ben például 116-ot, köztük volt **Akasztó**, Bikity (Bácsbokod), Fülöpszállás, Keczel (Kecel), Madaras, Vadkert.

Akasztón tehát 1869-ben, két évvel a kiegyezés és a Magyar Királyi Posta megalakulása után nyílt postamesterség.

Történetéről a Magyar Királyi Posta által kiadott hivatalos közlönyökben, vagyis a Postai és Távírdai Rendeleték Tárában találtunk hiteles információkat (a továbbiakban erre a forrásra PTR-ként hivatkozunk). A PTR közleményei és korabeli újságcikkek segítségével igyekszünk felvázolni az akasztói postamesterség életének fontosabb eseményeit. A rendelkezésre álló források azonban meglehetősen hiányosak, így teljes és részletes leírást nem tudunk adni a helyi posta történetéről. A posta történetének részletesebb feltárása és megírása az község múltjával foglalkozó helyi kutatókra vár.

A PTR 1869. október 30-i számában az „új postaintézetek” (új postahivatalok) között Akasztó község postája is szerepel. A közleményből megtudhatjuk, hogy Akasztóról gyalogpostás hordja naponta a felvett küldeményeket Kiskörösrre és hozza onnan az érkezeteket.

A postamesterség megnyitására vonatkozóan más információt a PTR-ben sajnos nem találtunk. Az első postamester nevét és kinevezésének közzétételét sem találtuk meg.

Annyi azonban biztos, hogy a postamesterség 1875-ig működött, amikor is – pontosan nem tudni, mi okból, de feltehetően az alacsony forgalma miatt – bezárták. A bezárás tényét a PTR 1875. április 10-i számában tették közzé, úgy fogalmazva, hogy az akasztói postahivatal „végleg megszüntetett”. Ugyanitt olvasható, hogy Akasztó postai ellátását ezután Kiskörösnek kell ellátnia, ahogyan a közigazgatásilag hozzá tartozó Ács pusztát és Csengődöt is.

A PTR 1875. április 14-ei számában olvashatunk arról, hogy az akasztói posta bezárása milyen változásokat okozott a környékbeli kisebb települések postai ellátásában: a már említett Ács és Csengőd mellett a korábban Akasztó postamesterség kézbesítési forgalmkörébe tartozó Nagymikla, Pola, Szentimre, Szentkirály, Tabdi és Alsótetetlen ellátását is átvette Kiskörös, mint a felsorolt települések, puszták, lakott helyek „utolsó postája”.

1882-ben pozitív fordulat következett be: február 28-án újra pályázatot hirdetett a Magyar Királyi Posta Akasztóra „*postamesteri állomásra, tiszti szerződés mellett*”. A kiírás szerint a sikeres pályázónak 100 forint készpénzbiztosítékot kell befizetnie, évi járandósága pedig 120 forint fizetés, 40 forint irodai és 468 forint szállítási átalány lesz.

A pályázat több hónap elteltével zárult le sikeresen. A PTR-ben 1882. augusztus 22-én jelent meg közlemény arról, hogy Akasztón újra megnyitotta kapuit a postahivatal. A postamesternek gondoskodnia kellett arról, hogy a felvett küldeményeket Akasztóról a 10 km-re lévő

Kiskőrösre átvitessze, a kézbesítendő anyagot pedig onnan elhozassa, de már nem gyalogosan, mint korábban, hanem „küldönczkocsi”-val.

Mindezt megelőzően, 1882. július 29-én az „A Hon” című lapban már megjelent a posta megnyitásáról egy rövid hír:

„Pestmegyébe kebeleztet Akasztó községben postahivatal lép életbe. Ezen postahivatal naponként egyszer közlekedő küldöncz kocsi postajárat útján a kiskőrösi postahivatallal köttetik össze. Az akasztói k. postahivatal kézbesítési kerületébe beosztatik Páhi község, továbbá Csengőd-Szent-Imre és Tabdi pusztá, melyek eddig Akasztó községgel együtt a kiskőrösi postahivatal kézbesítési kerületébe tartoztak.”

1882. szeptember 10-én a PTR-ben a személyi hírek közt a Magyar Királyi Posta közzétette, hogy Akasztó községbe postamesternek Zimányi Eleket nevezték ki.

A postamesterekről meg kell jegyeznünk, hogy nem alkalmazottak voltak, hanem a Magyar Királyi Postával szerződéses viszonyban álló vállalkozóként üzemeltették a postamesterséget. Ezért kellett majdnem egy évi fizetésnek megfelelő biztosítékot előre letenniük. Amúgy a postamesterség családon belül örökölhető volt, ezért komoly vagyoni értéknek számított.

A PTR 1882. október 9-i számában megjelent, hogy Akasztó közigazgatási területének postai ellátásáról ezután Kiskőrös helyett ismét a helybeli postamesterségnek kell gondoskodnia, sőt Csengőd, Páhi, Szent-Imre és Tabdi is az akasztói posta forgalmkörébe került. A következő évben, 1883-ban azonban Páhi, Csengőd és Tabdi postai ellátásának feladatát visszaadták Kiskőrösnek.

1885. április 13-án újra pályázatot hirdetett a Magyar Királyi Posta az akasztói postamesteri poszt betöltésére, pontosan ugyanazokkal a pénzügyi és egyéb feltételekkel, mint korábban. Az új postamester Zimányi Farkas Irén lett, kinevezését a PTR november 18-i számában tették közzé.

Úgy tűnik, az akasztói postamesterség működtetése az 1882-ben történt újrainvitást követően sem volt teljes biztonságban. Öt évvel később ugyanis ismét a posta bezárásának réme fenyegette a községet. A Budapesti Hírlap 1887. október 5-i számában olvashatjuk a következőket:

"Községek posta nélkül. Az utóbbi években létesített kisebb postahivatalok közt igen sok van olyan, melynek jövedelme távolról sem fedezi a fentartási költségeket. Raska budapesti fő-postaigazgató ennek folytán kisebb postahivatalok megszüntetése iránt javaslatot fog tenni a közlekedésügyi miniszternek."

A bezárásra javasolt posták listáján szerepelt Akasztó is. A község lakói azonban nem nyugodtak bele, hogy ismét elveszíthetik postájukat. 1887. október 14-én a Budapesti Hírlapban olvasói levél jelent meg „Kegyelem a postának” címmel:

"Akasztó községének egy előkelő polgárától kapjuk a következő sorokat : A »Budapesti Hírlap« okt. 5-iki számában olvassuk, hogy Raska főposta-igazgató több postahivatal megszüntetését ajánlja a közlekedésügyi minisztériumnak s a halálra szánt postahivatalok közt van Akasztó pestmegyei községé is. Megengedjük, hogy e posta jövedelme nem fedezi teljesen a kiadásokat, de e szerencsétlen községnek semmi egyebe nincs, mint postahivatala; nincs Dunáját nincs vasútja, vegyék el tőle még a postát is, akkor azután bátran kihagyhatják a községek névsorából, mert hisz amúgy is

eltemették. Szép dolog a takarékoság, de ezt az állam az adózó polgárok kimondhatatlan kárával nem gyakorolhatja, pedig hát kimondhatatlan károk fognak történni, úgy a hivatalos mint a magánpénzek, levelek, csomagok elküldése körül, a mely károk a községet tönkre tehetik, ez pedig a kormánynak nem állhat érdekében. Megengedjük, hogy postahivatalunk jövedelme a kiadásokat egészen nem fedezi, de szerintünk nem szabad egyedül arra nézni, hogy ez vagy az a posta kifizeti-e magát, mert ha ezt tekintjük, legalább 30–40, sőt még több postát is még kellene szüntetni a jelzettekén kívül. Nem szabad egyedül a bevételekre tekinteni akkor, midőn a posta amúgy is szép jövedelmet hajt, a község nagysága is tekintetbe veendő: egy háromezer lélekkel bíró községet, a melyben 5–600 adózó polgárnál több van, igazságosan a posta jótéteményétől megfosztani nem lehet. Méltán kérhetjük tehát a nyilvánosság előtt azokat, a kikre a dolog tartozik, hogy oltalmazzák meg érdekünket s némi áldozattal is tartsák meg számunkra a postahivatal nagy jótéteményét."

Ez a nyílt levél is bizonyítja, mennyire fontos volt a posta az akasztói lakosság életében. A PTR-ben nem találtuk nyomát újabb bezárásnak, így feltételezzük, hogy a posta megmaradása ennek a levélnek is köszönhető.

Távírószolgáltatás

Az 1800-as évek közepén, a vasúthálózat építésével párhuzamosan megindult a vezetékes hírközlés hazai fejlődése is, előbb a távíró, majd a telefon megjelenésével.

Az ország első távíróvonalát 1850-ben létesítették Bécs és Buda között, amit 1853-ban meghosszabbítottak Pesttől Szegedig. A következő évtizedekben Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyén keresztül több távíróvonal létesült, távíróállomások kezdtek működni, kezdetben csak vasútállomásokon, később postahivatalokban is.

A gyorsabb hírközlés, így a távíró iránt egyre nagyobb igény mutatkozott vidéken is, például a gazdálkodók körében. 1880. március 1-jén az országgyűlés ülésén az egyik képviselő így érvelt a távírdai hálózat kiterjesztése érdekében:

„T. ház! A t. földművelés-, ipar- és kereskedelmi minster úr még a mai napig sem egyesítette a postát a távírdával, már pedig t. ház, én azt hiszem, hogy az a két intézmény oly ikertestvér, a mely két intézménynek egy kézbe való összpontosítása a dolog természetéből folyó, annyival inkább, mert úgy emlékszem, hogy ennek valósítását évekkal ezelőtt az országgyűlés már határozattá is emelte. Méltóztassék megnézni a budapest-bajai vasút távírda-vonalát. Ez a távírda-vonal nagy költséggel tartatik fenn, de azért a soroksári, irsai és taksonyi parasztnak nincs módja táviratozni, mert az a távírda mai napig Budapest, Laczháza, Szent-Miklós és azután ha jól emlékszem, Szabadszállást érinti csak; a posták csak minden két mértföldnyire vannak felállítva, pedig miért ne lehetne minden postahivatalnál távírda-állomást is berendezni, hol a posta-expeditor 50–60 frtért elvégezhetné a távírda teendőit.”

Az Akasztóhoz viszonylag közel eső Szabadszálláson már 1870-től működött vasúti távírószolgáltatás, miután Pest és Zombor között kiépült a távíróvonal, amibe bekapcsolták Kun Szent Miklóst, Szabadszállást, Izsákot, Kisköröst, Kalocsát és Baját is. Ám Akasztót ez a távíróvonal nem érintette.

1882. december 5-én megnyitották a budapest–szabadkai vasútvonalat. Ez a mai Bács-Kiskun megye területén lévő következő településeket érintette: Kunszentmiklós, Szabadszállás, Fülöpszállás, Soltszentimre, Csengőd, Kiskőrös, Soltvadkert, Tázlár, Pirtó, Kiskunhalas.

A nagyobb állomásokon a Magyar Királyi Államvasutak üzleti távírdát létesített. 1882. december 12-én a PTR jelentős hírt tett közzé: vasúti távíróvonal létesült a budapest-zimonyi vasútvonal mentén – és ez érintette az Akasztó közelében lévő Csengődöt is:

„A m. kir. államvasutak budapest-zimonyi új vonalának budapest-szabadkai és kiskőrös-kalocsai részei mentén, Soroksáron, Taksonyban, Laczházán, Dömsödön, Kun-Szt.-Miklóson, Nagyálláson, Szabadszálláson, Fülöpszálláson, Csengődön, Kiskőrösön, Vadkerten, Halason, Kisszálláson, Kelébián, Kecelen, Öreg-Csertőn és Kalocsán felállított vasúti üzlettávirda-állomások állami- és magántáviratok kezelésére is felhatalmaztattak, és ebbeli működésüket f. évi december hó 5-én megkezdették. Mindezen állomások a táviratok közvetítése végett, és pedig a fővonalon fekvők egyfelől a budapest-központi és másfelől a szabadkai, — a ágvonalon fekvők pedig a kalocsai m. kir. államtávirda ellenőrző állomásokhoz lettek beosztva.”

Ekkoriban a távíró és a posta még külön szervezetként működött. A vasútvonalak mentén a vasúttársaságok építettek ki távíróvonalakat, és rendeztek be távírdákat. Baross Gábor miniszter előterjesztésére, az uralkodó jóváhagyásával végül 1887-ben fogadta el az országgyűlés a távírószolgálat postával való egyesítését.

Csengődön 1883-ban nyílt postahivatal Csengőd pu. néven a vasútállomáson, de Akasztó utolsó távírdája 1897-ig Kiskőrös volt.

1897 októberében Akasztó utolsó távírdájának szerepét Kiskőröstől Csengőd pu. vette át. Ekkortól a csengődi „pályaudvari” posta gondoskodott az akasztói címekre szóló táviratoknak a faluba történő eljuttatásáról, illetve az akasztóiak nemcsak a 10 km-re lévő Kiskőrösön, hanem a 4 km-rel közelebb eső Csengőd vasútállomáson adhatták fel távirati üzeneteiket.

Akasztó postája 1900-1948 között

1900. július 19-én a személyzeti hírek közt olvasható hír a PTR-ben arról, hogy elhunyt Horváth-Farkas Irén akasztói postamester. Őt Zimányi Farkas Irénként nevezték ki 1885-ben. Halálhírének a PTR-ben olvasható szövege a családinév-változásra természetesen nem ad magyarázatot. Feltételezésünk szerint időközben valószínűleg másodszor is férjhez ment, és a második férje családi nevét vette fel a Zimányi helyett).

Farkas Irén halálát követően az 1900. augusztus 2-i PTR-ben pályázatot hirdettek a postamesteri posztra. A hirdetés szövege a következő volt: *„Pályázati hirdetmények. Postamesteri állásra tisztai szerződés mellett a budapesti kerületben: [...] Akasztón, P.-P.-Solt-Kis-Kun vármegyében; III. osztályú postahivatal. Kézpénzbiztosíték: 200 K. Járandóság: 360 K. évdíj, 80 K. irodai, 40 K. kézbesítési és 500 K. szállítási átalány, melyért a kinevezendő postamester köteles lesz Akasztóról a 7.2 km. távolságra eső Csengőd p. u.-ra és vissza naponként egyszer közlekedő gyalogjáratot a posta- és távirdaigazgatóság által esetről-esetre megállapítandó menetrend szerint fentartani, s a szállításhoz, valahányszor szükséges, két küldönczöt alkalmazni, esetleg azt kocsival teljesíteni”*.

Érdeemes elolvasni a postamesterségre pályázókkal szemben támasztott általános feltételeket is:

„Általános feltételek. Pályázhatnak a tényleges szolgálatban álló postamesterek és kiadók, valamint a kiadójelöltek és hivatali kisegítők, továbbá más oly egyének, kik legalább 18 évesek, magyar állampolgárok, ép és egészséges testalkatúak, feddhetetlen előéletűek, legalább négy középiskolai osztályt, illetve négy osztályú polgári vagy ezekkel egyenrangú más iskola sikeres bevégzését kimutatják.

Az állások betöltésénél különösen figyelembe vétetik a kellő szakismeret és kipróbált megbízhatóság s e mellett azon körülmény, hogy a pályázó vagyonnal bír, illetve az előírt készpénzbiztosítékon felül a kincstárnak még más óvadékot, pl. ingatlan vagyonra lehetőleg első helyen, saját költségén bekebelezendő és meghatározott összegre szóló jelzálogjogban vagy óvadékképes értékpapírokból, esetleg gyümölcsözőleg elhelyezett készpénzből álló tőkében önerejéből, vagy mások által nyújtani képes és ezt kérvényében okmányilag, nevezetesen ingatlannál hiteles telekjegyzőkönyvi kivonattal és becslevéllel igazolja.

A pályázók sajátkezűleg írt, kellően felszerelt kérvényüket 1900. évi augusztus hó 24-ig az illető posta- és távirdaigazgatóságokhoz nyújtják be.”

A pályázat eredményéről, vagyis az új akasztói postamester kinevezéséről sajnos PTR-közleményt nem találtunk.

A Békés című lap 1904. október 16-i számában – feltehetőleg a Magyar Távirati Irodától származó – akasztói hírre bukkantunk:

„Nem jó a fegyverrel játszani. A puszta-akasztói uradalom posta kocsisa múlt szerdán délben egy kétkerekű talyigán szállította Akasztó felé a posta küldeményeket. Útközben elővette 7 mm. revolverét és unalomból elkezdte piszkálni. A pisztoly egyszerre csak elsült és a kocsis balkeze mutató ujját meglőtte. A golyó megakadt a csontban, melyet később dr. Csák István községi orvos eltávolított. A meglőtt ujját alighanem amputálni kell.”

1905 júliusától Kiskőrös lett a közigazgatásilag Akasztóhoz tartozó Alsódöbrögecz puszta utolsó távirdája. 1910 márciusától pedig a szintén Akasztóhoz tartozó Pusztaszentimre (a mai Soltszentimre) távir dai kiszolgálásának („utolsó távir dájának”) feladatát Fülöpszálláshoz sorolták át. 1911 áprilisában az Akasztóhoz tartozó Blaskovichtanya utolsó távir dája Csengőd, utolsó postája pedig Pusztaszentimre lett. 1914 márciusában Blaskovichtanya utolsó postája is Csengőd pu. lett.

1914-ben kitört az első világháború. A PTR 1914. július 27-i számában névsor jelent meg azokról a posta és távir da hivatalokról, amelyek az elrendelt részleges mozgósítás esetében a csomagforgalomból ki voltak zárva. A névsorban Akasztó neve is szerepelt.

1918. augusztus 27-én a PTR-ben közlemény jelent meg, miszerint ettől fogva Akasztó nagyközség, valamint a közigazgatási területéhez tartozó Ács és Felsődöbrögecz utolsó távir dája Kiskőrös.

Az 1921. május 18-án megjelent PTR-ben, a posta- és távir dahivatalok jegyzékében felsorolják Akasztót is, mint a Szegedi Postaigazgatóság irányítása alá tartozó postahelyet, amelyik pénzellátás és készpénzbeszolgáltatás tekintetében Kiskunfélegyházával áll közvetlen kapcsolatban. Akasztó tehát a trianoni határok véglegesítése után az 1920-ban újonnan létrehozott Szegedi Postaigazgatóság területéhez került át.

1923. március 19-én a PTR-ben közzétett forgalomkörü változások Akasztót is érintették, a község „utolsó távírdája” Csengőd pu. lett.

A következő évekből két személyzeti hírt találtunk a PTR-ben: 1926-ban I. osztályú magyar királyi posta altisztté nevezték ki Hegedűs Mihály akasztói II. oszt. altisztet. Róla 1928. júniusában újabb közlemény jelent meg: „*nyugdíjaztattak: ... Hegedűs Mihály akasztói 656 I. o. altiszt*”.

1928. augusztus 8-án a Kiskunhalas Helyi Értesítője c. lap a következő örömhírt közölte a nyilvánossággal:

„— **Telefont kap Akasztó, Bócsa és Prónayfalva.** A szegedi postaigazgatóság műszaki felügyelősége az elmúlt héten tartotta meg közíg bejárását az Akasztó, Bócsa és Prónayfalva községekbe bevezetendő telefonhálózat ügyében. Nevezett községekben rövidesen bekapcsolják a telefont s ezzel a kiskőrösi járás minden községével lehet telefonon értekezni.”

1930-ban a község postamestere Lágler Emília volt.

1932. november 10-én a PTR-ben megjelent: Akasztó, valamint a hozzá tartozó Ács, Alsódöbrögec és Felsődöbrögec utolsó távírdája Csengőd.

1932. december 1-jén a PTR-ben olvashatjuk a gyász hírt, miszerint Lágler Emília akasztói postamesternő elhunyt.

Az új postamester szintén nő volt, Pohánkovics Mária, aki Kiskőrösön született 1903-ban, és Akasztóra történő kinevezése előtt postakiadó volt Bácsalmáson.

Néhány újabb személyzeti hír: 1933-ban a korábban az akasztói postamesterségen dolgozó Kudar Matild kiadót törölték a M. kir. Posta létszámából, mivel „több mint fél évig nem vállalt alkalmazást”. Ennek okát nem írták le, nem tudni, hogy betegség vagy más akadály játszott-e közre ebben. A közlés 1933. szeptember 22-én jelent meg a PTR-ben. Szintén személyzeti hír volt, hogy 1935-ben Takács Antal akasztói II. oszt. postaltisztet I. osztályú altisztté léptették elő.

1939. július 14-i PTR-közlemény szerint Ács, Alsódöbrögec és Felsődöbrögec utolsó postája és utolsó távírdája ezentúl Akasztó postahivatala lesz, ami arra utal, hogy Akasztót is bekapcsolták a távíróforgalomba.

1940-ben Tóth István akasztói postaszállító vezérigazgatói elismerésben részesült.

1940. augusztus 9-én a PTR-ben megjelent információ szerint Akasztó postahivatala állami távbeszélő hivatal lett.

1942-ben B. Nagy Ferencné, született Nagy Julianna akasztói lakost kinevezték postamesternek Benére. Postai előéletéről adatot nem találtunk, de miután akasztói lakosként említik a PTR 1942. augusztus 14-i számában (a kinevezésről szóló közleményben), feltételezzük, hogy ezt megelőzően az akasztói postahivatalban dolgozott és innen pályázta meg a benei postamesteri állomást.

Az akasztói posta 1948 után

1948-ban a Magyar Királyi Posta elnevezés – és a Postai Rendeleték Tára is – megszűnt. A postamesterségeket beolvasztották az állami posta szervezetébe, a nagyobb forgalmúakat postahivatalként, a kisebbeket fiókpostaként. A korábban vállalkozói jogviszonyban működő postamesterekből hivatalvezető vagy fiókposta-vezető lett. Ez történt Akasztón is.

Sajnos, az ezt követő évtizedekből meglehetősen hiányosak a helyi postáról elérhető dokumentumok, információforrások. A Bács-Kiskun megyei napilapokban azonban sikerült találnunk néhány hírt, információt, cikket.

1958-ban új postahivatal épült a községben. Erről a Petőfi Népe több alkalommal is hírt adott.

[Petőfi Népe, 1958-01-22](#)

Új postahivatalt építenek Akasztón

A posta ez évben is jelentős összegeket költ postahivatalok építésére, korszerűsítésére. Többek között Akasztón építenek új postahivatalt.

[Petőfi Népe, 1958-02-06](#)

— *Néhány napja közöltük a hírt, hogy postahivatalt kap Akasztó község is. Most újabb adattal egészíthetjük ki híradásunkat, mégpedig azzal, hogy a Bács megyei Építési és Szerelőipari Vállalat bajai részlege már megkezdte az előkészületeket a postahivatal építéséhez. Rövidesen az alapozási munkákhoz is hozzálátanak.*

[Petőfi Népe, 1958-06-11](#)

Új postahivatal épül

Éppen ideje volt, hogy Akasztó községben a régi postaépületet újjal váltsák fel. Hiszen a felfutott levél-, értékcikk- és csomagforgalmat az öreg posta szűk helyén bizony egyre nehezebb lebonyolítani. Szerencsére ez az állapot már nem sokáig tart. Már fedél alatt van az épülő új, modern postaépület. A világos, egészséges munkahelyek mellett tágas előcsarnok, irattár, csomagraktár, kézbesítőszoba, nem utolsósorban kényelmes postamesteri lakás egészíti ki a hivatalt. A 400 000 forintba kerülő akasztói új postát augusztus elején avatják fel.

[Petőfi Népe, 1958-09-10](#)

1968. november 17-i számában a Petőfi Népe arról számol be, hogy nagy aktivitással zajlik a megyében a Petőfi Népe című napilap előfizetőinek toborzása, amit értelemszerűen a postások végeznek. A cikkben az akasztói postások teljesítményéről is értesülhetünk.

Petőfi Népe, 1968-11-17

Jól indult a munka

Kecskeméten 200 új Petőfi Népe-előfizető egy hét alatt

*A megyei párt-vb határozata nyomán folyik megyénkben a Petőfi Népe előfizetőinek toborzása. Az elmúlt napokban zajlottak le a járásokban és városokban, valamint ezekkel szinte egy időben a községekben a sajtóértekezletek. Örömmel tapasztaltuk, hogy mindenütt lelkiismeretesen kezdtek hozzá a szervezéshez és ennek már sok helyütt eredménye is mutatkozik. Például Kecskeméten egy hét alatt több, mint kétszáz új olvasóval növekedett előfizetőink tábora. **Akasztóról Tresz Ferencné, a postahivatal vezetője telefonált** tegnap reggel, hogy a hivatal dolgozói egy délután 20 új Petőfi Népe előfizetőt gyűjtöttek. Külön hangsúlyozta, hogy mind negyedéves előfizető. Ugyancsak telefonon jelentette be Ferró Ferenc, a kunszentmiklósi postahivatal vezetője, hogy a pártszervezettel közösen eddig 25 új előfizetőt gyűjtöttek. Hasonlóan jó hírek érkeztek Gátérről, ahol a tsz-ben is eredményes a szervezői munka és Kiskunmajsárról, ahol a gépállomás dolgozói közül fizették elő többen a Petőfi Népet, főképpen olyanok, akik eddig még nem olvastak rendszeresen napilapot.*

A szervezői munka megindulása tehát eredményesnek mondható.

Az akasztói postások kiemelkedő munkamorálját és teljesítményét jelzi, hogy a Petőfi Népe az 1980-as években többször említette a kitüntetett postahivatalok közt a kollektívát.

Petőfi Népe, 1982-04-30

Kitüntetett postahivatalok

A szocialista brigádverseny múlt évi teljesítését értékelve a Szegedi Postaigazgatóság megyénkből is több postahivatal kollektívájának munkáját ismerte el kiváló cím odaítélésével. Kiváló Hivatal kitüntetést kaptak a mélykúti, kiskunfélegyházi, keceli,

kunszentmiklósi postahivatalok. A kisebb egységek közül az **akasztói**, foktói, kisszállási, kunpeszéri és vaskúti postahivatalok nyerték el a kiváló címet.

Petőfi Népe, 1984-04-21

Kitüntetett postahivatalok

Hagyomány, hogy a jól dolgozó postahivatalok közül a legjobbak munkájukért évről évre elismerést kapnak. Az idén tavasszal a Szegedi Postaigazgatóság tíz megyénkbeli községi postának adományoz kitüntetést. Kiváló hivatal címet gazdasági és a hírlapelőfizetésben, értékesítésben elért eredményeiért, hatékony és pontos szolgáltatásaiért három hivatal nyert: a keceli, a szabadszállási és a bácsalmási. A két utóbbinak a múlt héten már átadták az elismerést, míg a kecellek május 5-én veszik át. Kisszállás, Balatoszállás, Jászszentlászló. Állampuszta, **Akasztó** és Szalkszentmárton postásai az elmúlt évben a Kiváló kishivatal címért dolgoztak eredményesen. A Kiváló fiókposta kitüntetést az idén Drágszélnek ítélték oda.

Az 1980-as években az akasztói postások jó munkáját a Petőfi Népeben megjelent, több más elismerés is megerősíti. Például fényképes cikk Szabó Józsefné kézbesítőről:

Petőfi Népe, 1984-08-14

MUNKA KÖZBEN

Hét éven át napi 20–30 kilométert kerékpározott Szabó Józsefné postai kézbesítő Akasztó külterületén. Tavaly óta a belterületen dolgozik, naponta 126 Petőfi Népet visz el az előfizetőkhez a levelek, postai küldemények mellett. A háromgyerekes anya jó munkájáért az idén Kiváló Dolgozó kitüntetést kapott, s a napokban a balatonalmádi SZOT-üdülőbe utazik az egész család, jól megérdemelt nyári pihenésre. (Tóth Sándor felvétele)

De sorjázta az elismerések az 1980-as évek második felében is:

Petőfi Népe, 1985-04-29

— **Postahivatalok elismerése.** A Szegedi Postaigazgatóság a napokban adta át, illetve adja át a szocialista munkaversenyben legjobb eredményt elért hivataloknak járó elismerést. Kiváló címet kapott a kalocsai, bácsalmási, keceli, kunszentmiklósi, solti és a kecskeméti 2. számú hivatal. A Kiváló Postahivatal címet az **akasztói**, jászszentlászlói, fajszi, fülöpházi, kaskantyúi, kunbajai, kunszállási, városföldi és a kecskeméti 3. számú hivatal érdemelte ki.

Petőfi Népe, 1989-10-10

Kitüntetések a postai világnap alkalmából

A postai világnap alkalmából a Szegedi Postaigazgatóság dolgozóinak kitüntetések adott át dr. Oláh László, a Magyar Posta elnökhelyettese. Megyénkből Kiváló Munkáért kitüntetést Puskás Zoltánné, a kecskeméti 1. sz. postahivatal előadója, Gerő István jakabszállási levélkézbesítő és Salánki Endréné, a kecskeméti I. számú posta távírdarendezője kaptak. Elnöki dicséretben részesült Rácz Sándorné kiskőrösi hírlap-árus. Balogné Iványi Anna, a kiskunfélegyházi 2. számú postahivatal vezetője kiváló dolgozó lett, Kósa Sándorné **akasztói** kézbesítő, valamint B. Tóth József ballószögi hivatalvezető pedig igazgatói dicséretben részesültek.

És folytatódott az elismerések sajtóbeli sorozata az 1990-es években, sőt a 2000-es évek elején is:

Petőfi Népe, 1996-02-14

Az akasztóiak megbecsülik

Idestova húsz éve már, hogy Szabó Józsefné, Marika mindennap, az utcát taposva megjelenik - írják levelükben az akasztói idősek. Ő ugyanis egy olyan postai kézbesítő - olvasható levelükben, aki nem „adóvégrehajtóként” jelenik meg a pénzszedéskor. Ebben a pénzsűke világban odafigyel arra is, aki éppen holnap könnyebben tud fizetni. Nyugdíjhordáskor nemcsak a pénz miatt várják az idősek, hanem a fáradhatatlan, megértő, kedves, barátságos viselkedéséért. Az akasztói körzet lakói ezúton kívánnak neki további munkájához jó egészséget. Otthonukba ezután is örömmel várják.

Petőfi Népe, 1998-03-11

Ő a mi kedvenc postásunk

Akasztoról kaptunk levelet, amelyben a község „legkedvesebb és legsegítőkésebb” postásáról, Horváth Jánosné Juliskáról írnak olvasóink. Huszonegy éve járja a Fő utcát, mindig van mindenkire egy kedves szava, egy bátorító mosolya. Bárki is fordult hozzá ügyes-bajos dolgával, problémájával, ha lehetséges volt, mindig elrendezte, segített. Ha mással nem tudott, hát jó tanáccsal.

Balesete óta nélkülözik kedvencüket. Teljes felépülést kívánnak neki, s nagyon-nagyon várják vissza.

Petőfi Népe, 2003-01-09

Tisztelettel köszöntöm az akasztói Petőfi Népe terjesztőit, valamint az akasztói posta kézbesítőit, akik a zord időjárás ellenére is tisztelettel és becsülettel végzik munkájukat. Hol kerékpárral, hol gyalogosan. Még a külterületen is. Munkájukhoz erőt, egészséget kívánok. Ui.: Szent István utcai lakó

Összeállította: Lovászi József (DAPTA)

Források:

Postai és Távírdai Rendeletek Tára (PTR) 1867-1948

Balla Antal: Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye térképe 1793

Főrendiházi irományok, 1892. XV. kötet • 677-742. sz.

Eperjessy Kálmán: Bács-Kiskun, illetve Bács-Bodrog megye a II. József kori Országleírásban. In: Bács-Kiskun megye múltjából 2. A késői feudalizmus kora (Kecskemét, 1979)

Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye általános ismertetője és címtára, első körzet. Helység-névmutató. Akasztó (Budapest, 1930)

ifj. Reiszig Ede dr.: Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye községei. Akasztó (1930)

A postautak kialakulása. In: Bács-Kiskun megyei utak. KPM Kecskeméti Közúti Igazgatóság, Kecskemét 1977.

Fő Posták Járása Magyar, Tót és Horvát Országban által [1848]

Kiskunhalas Helyi Értesítője 1929

Kiskunhalasi Lapok 1932

Vadász és Verseny Lap 1897

Petőfi Népe megyei napilap

A Hon

Budapesti Hírlap